

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě, složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jana Vyklického a JUDr. Jaroslava Vlašína, v právní věci žalobce P. Č., proti žalované České advokátní komoře, se sídlem Praha 1, Národní 118/16, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24. 2. 2015, č. j. 8 A 118/2011 – 78,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Usnesením ze dne 24. 2. 2015, č. j. 8 A 118/2011 – 78, rozhodl Městský soud v Praze (dále „městský soud“) o odejmutí úplného osvobození od soudních poplatků se zpětnou účinností žalobci (dále „stěžovatel“), kterému přiznal částečné osvobození od soudních poplatků ve výši 1.700 Kč s tím, že poplatková povinnost stěžovatele činí 300 Kč.

Městský soud v odůvodnění citovaného rozhodnutí uvedl, že se stěžovatel podanou žalobou domáhal zrušení rozhodnutí žalované ze dne 27. 10. 2010, č. j. 2853/10. Žalobu stěžovatel podal ke Krajskému soudu v Brně, který věc usnesením ze dne 2. 12. 2010 postoupil k vyřízení městskému soudu. Toto usnesení stěžovatel napadl kasační stížností a v řízení o ní mu bylo Krajským soudem v Brně přiznáno usnesením ze dne 5. 1. 2011 plné osvobození od soudních poplatků. Toto osvobození od soudních poplatků se podle názoru Nejvyššího správního soudu, vyjádřeného v usnesení ze dne 25. 3. 2013, č. j. 8 As 87/2013 – 12, vztahuje rovněž na řízení o žalobě stěžovatele.

Podle názoru městského soudu však majetkové poměry stěžovatele již v době podání žaloby neodůvodňovaly plné osvobození od soudních poplatků, proto je stěžovateli se zpětnou účinností odňal.

Dále se městský soud zabýval otázkou, zda má být stěžovateli přiznáno částečné osvobození od soudních poplatků. Přitom vycházel ze subjektivně upraveného prohlášení stěžovatele o osobních, majetkových a výdělkových poměrech a potvrzení Úřadu práce, podle něhož příjmy stěžovatele činí 3.410 Kč měsíčně. Městský soud při úvahách o přiznání částečného osvobození od soudních poplatků vycházel z judikatury Nejvyššího správního soudu, podle níž je účelem institutu osvobození od soudních zejména ochrana účastníka řízení v tíživé finanční situaci před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o soudních poplatcích“). Rovněž reflektoval novelizaci zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále „s. ř. s.“) účinnou od 1. 1. 2012, která umožnila přiznání osvobození od soudních poplatků zčásti. Z důvodové zprávy k novelizačnímu zákonu (zákon č. 303/2011 Sb.) městský soud dovodil, že účelem změny právní úpravy bylo posílení odpovědnosti navrhovatelů při podávání návrhů soudu s ohledem na náklady, které projednávání těchto návrhů přináší státnímu aparátu. Podle nové právní úpravy lze k úplnému osvobození od soudních poplatků přistoupit pouze výjimečně a ze zvlášť závažných důvodů. Účelem institutu soudních poplatků je, aby se navrhovatel alespoň částečně podílel na nákladech na soudní řízení s tím, že v případě úspěchu ve věci jsou mu náklady zpravidla nahrazeny (srov. § 60 odst. 1 s. ř. s.).

Městský soud rovněž citoval závěry Nejvyššího soudu uvedené v usnesení ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009 a závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12, ze kterých dovodil, že kromě majetkové situace je při rozhodování o osvobození od soudních poplatků třeba brát v potaz i procesní postup účastníka. Městský soud přitom eviduje v současné době 427 žalob stěžovatele. Zároveň městský soud zohlednil správními soudy již po řadu let konstatovaný samoučelný charakter sporů vedených žalobcem, ze kterého není patrná snaha o vyřešení sporu ale spíše o neustálé samoučelné zpochybňování i jen dílčích úkonů správního orgánu i soudu. Původní smysl pře tak ustupuje do pozadí a cílem procesu je proces samotný (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 10. 2013, č. j. 3 As 52/2013 – 18).

Městský soud dovodil, že podle předložených dokladů roční příjem stěžovatele odpovídá částce zhruba 40.000 Kč (příspěvek na živobytí 3.410 Kč měsíčně), stěžovatel nedisponuje významnějším majetkem a vzhledem k invaliditě III. stupně nelze očekávat, že by si zvýšil svůj příjem prací. Rovněž dávky pomoci v hmotné nouzi jsou v určité míře účelově vázány. Městský soud tak dospěl k závěru, že majetkové poměry stěžovatele nepostačují k úhradě soudního poplatku ve výši 2.000 Kč. Neshledal však ani zvlášť závažné důvody k osvobození stěžovatele od soudních poplatků zcela, neboť akcentoval zásadu vyplývající z judikatury i platné právní úpravy, že navrhovatel má zásadně nést část nákladů řízení, aby pociťoval odpovědnost spjatou s vedením řízení.

V případě stěžovatele má regulativní funkce soudních poplatků význam zejména vzhledem k rozsahu a způsobu vedení jeho soudních sporů. Hodlá-li stěžovatel vymáhat svá práva soudní cestou v tomto rozsahu a tímto způsobem, je spravedlivé po něm požadovat, aby soudní řízení vedl s vědomím existence jeho nákladů. Zachování

odpovědnosti za náklady řízení (byť v omezené míře) je právě v tomto případě nezbytné a plně odpovídá smyslu současné právní úpravy osvobození od soudních poplatků. Městský soud proto rozhodl, že stěžovatel je povinen zaplatit soudní poplatek ve výši odpovídající přibližně jedné sedmině částky stanovené zákonem. Částka 300 Kč podle názoru soudu nemůže pro stěžovatele vzhledem k jeho příjmům ve výši zhruba 40.000 Kč ročně představovat neúnosnou zátěž.

Toto rozhodnutí městského soudu napadá stěžovatel kasační stížností, v níž uvádí důvody podřaditelné pod důvody obsažené v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

Namítá, že zpětné odejmutí osvobození od soudních poplatků není řádně odůvodněno a koliduje s usnesením městského soudu ze dne 12. 8. 2013, č. j. 8 A 118/2001 – 57. Postoupením věci se podle stěžovatele řízení končí a usnesení o osvobození od soudních poplatků vydané v řízení o předchozí kasační stížnosti nemůže být účinné ve skončeném řízení. Stěžovatel zpochybňuje správnost užití termínu „*osvobození od soudních poplatků*“, neboť žádal o osvobození pouze od jednoho soudního poplatku. Rozhodovací činnost městského soudu je podle stěžovatele nepředvídatelná, neboť jiné jeho senáty stěžovateli v řízeních s tímž předmětem řízení nepřiznávají osvobození od soudních poplatků vůbec, nebo jej osvobozují zcela.

Poplatek byl podle stěžovatele také vyměřen místně nepřislušným soudem. Stěžovatel také zpochybňuje pravomoc soudu „moderovat“ výši soudních poplatků, když stanovení poplatků je vyhrazeno zákonu. Přitom zpochybňuje rovněž výklad novely s. ř. s. s ohledem na text důvodové zprávy, která není závazná. Část soudního poplatku za žalobu, kterou na základě napadeného usnesení musí stěžovatel zaplatit, je podle jeho názoru nepřiměřená jeho příjmům.

Závěrem stěžovatel navrhuje zrušení kasační stížností napadeného usnesení městského soudu a postoupení věci místně příslušnému soudu.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud se kasační stížností zabýval nejprve z hlediska splnění podmínek řízení. Ověřil, že stěžovatel je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti (§ 102 s. ř. s.). V kasační stížnosti, kterou podal včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), uplatňuje přípustné důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. S ohledem na závěry rozšířeného senátu uvedené v usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, nevyžadoval Nejvyšší správní soud zaplacení soudního poplatku, neboť kasační stížností je napadeno usnesení o odejmutí osvobození od soudních poplatků. Taktéž v souladu se závěry ustálené judikatury nevyžadoval splnění podmínky povinného zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 – 37) Kasační stížnost je tedy věcně projednatelná.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížnost v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a konstatuje, že tato kasační stížnost není důvodná.

Lze připustit, že rozhodnutí městského soudu v části, týkající se odejmutí

osvobození od soudních poplatků stěžovateli se zpětnou účinností, chybí přesvědčivé zdůvodnění zejména v tom smyslu, z čeho městský soud dovodil, že poměry stěžovatele již při přiznání osvobození od soudních poplatků rozhodnutím Krajského soudu v Brně takové rozhodnutí neodůvodňovaly (srovnej § 36 odst. 3 s. ř. s.). Na druhou stranu z odůvodnění usnesení městského soudu je zřejmé, že soud posuzoval (s ohledem na změnu právní úpravy) znovu poměry stěžovatele a také proč přistoupil k přiznání pouze částečného osvobození od soudních poplatků. Nelze rovněž přehlédnout, že stěžovatel dosud v řízení žádný soudní poplatek nezaplatil, proto pro něj nemůže mít žádný reálný význam, zda bylo rozhodnuto o odejmutí osvobození od soudních poplatků se zpětnou účinností nebo *ex nunc*. Pro stěžovatele tak má význam zejména dopad napadeného rozhodnutí do budoucna a ten je vyjádřen částečným osvobozením od soudních poplatků dostatečně. Uvedený nedostatek odůvodnění rozhodnutí městského soudu tedy nepovažuje Nejvyšší správní soud za zásadní.

K tvrzenému rozporu nyní napadeného usnesení s usnesením městského soudu ze dne 12. 8. 2013, č. j. 8 A 118/2001 – 57, je třeba uvést, že citovaným usnesením byla zamítnuta žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků, stěžovatel napadl toto usnesení kasační stížností, která byla usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2013, č. j. 8 As 87/2013 – 12, odmítnuta. Nejvyšší správní soud konstatoval, že stěžovateli bylo již v řízení osvobození od soudních poplatků přiznáno usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 5. 1. 2011, č. j. 30 A 122/2010 – 15, a to v řízení o jeho předchozí kasační stížnosti proti usnesení o postoupení věci Krajským soudem v Brně městskému soudu. Z citovaného rozhodnutí Nejvyššího správního soudu vyplývá, že žádost stěžovatele o přiznání osvobození od soudních poplatků byla opakovaná a jako taková byla zamítnuta správně. Nyní napadené usnesení tedy pouze navazuje na názor vyjádřený v citovaném usnesení Nejvyššího správního soudu, že stěžovateli již bylo osvobození od soudních poplatků v řízení jednou přiznáno. Za této konkrétní situace není postup městského soudu rozporný s jeho předchozím usnesením ze dne 12. 8. 2013, č. j. 8 A 118/2001 – 57.

Usnesením soudu o postoupení věci místně příslušnému soudu řízení o žalobě nekončí. Věc je podle dikce § 7 odst. 4 s. ř. s. pouze „*postoupena k vyřízení soudu místně příslušnému*“. Pokud tedy bylo před postoupením věci v řízení rozhodnuto o osvobození od soudních poplatků, trvají účinky tohoto rozhodnutí i v řízení před soudem, kterému byla věc postoupena, neboť jde o pokračování jednoho řízení zahájeného žalobou podanou k místně nepřislušnému soudu.

Nejvyšší správní soud rovněž nespatřuje žádné pochybení v užití termínu „*osvobození od soudních poplatků*“. Tuto terminologii užívá i zákon (srovnej § 36 odst. 3 s. ř. s.), navíc užití plurálu je logické například s ohledem na to, že přiznané osvobození od soudních poplatků se podle § 36 odst. 3 s. ř. s. vztahuje také na řízení o kasační stížnosti a tím pádem je stěžovatel rozhodnutím krajského soudu *de facto* v příslušném rozsahu osvobozen od všech poplatků v řízení před krajským soudem i v řízení o kasační stížnosti, nikoliv pouze od konkrétního soudního poplatku za žalobu.

Námítka stěžovatele napadající nekonzistentní rozhodovací praxi městského soudu v otázce přiznání osvobození od soudních poplatků je formulována pouze obecně. Stěžovatel neodkázal na žádná konkrétní rozhodnutí městského soudu, která mají být

výsledkem této rozporné rozhodovací praxe. Ale ani sám fakt, že stěžovatel v některých řízeních městským soudem osvobozen od soudních poplatků je a v jiných není, nepředstavuje rozpornou rozhodovací praxi. Rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků je totiž pouze procesním rozhodnutím, které je navíc významně závislé na konkrétních okolnostech každé projednávané věci.

K dalším námitkám stěžovatele Nejvyšší správní soud konstatuje, že v projednávané věci nejde o „moderaci“ soudního poplatku ale o přiznání částečného osvobození od soudních poplatků. Přitom pravomoc soudu rozhodnout o přiznání osvobození od soudních poplatků zčásti jasně vyplývá ze zákona s tím, že přiznávání částečného osvobození od soudních poplatků by mělo být pravidlem, zatímco přiznání plného osvobození by mělo být výjimkou. To lze dovodit i ze samotného textu § 36 odst. 3 s. ř. s., podle něhož *„[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.“* Výklad novely s. ř. s., která zavedla institut částečného osvobození od soudních poplatků, v souladu s její důvodovou zprávou je bezesporu správným postupem, neboť z důvodové zprávy lze dovodit záměr zákonodárce, kterým byl veden při přijímání právní úpravy.

Nejvyšší správní soud shledal rovněž přiznané částečné osvobození do soudních poplatků jako přiměřené majetkovým poměrům stěžovatele. Činí-li jeho roční příjem zhruba 40.000 Kč, není částka 300 Kč jako poplatek za žalobu ve správním soudnictví podle názoru Nejvyššího správního soudu nepřiměřená. Městský soud rovněž řádně zdůvodnil, proč nemá být stěžovateli přiznáno plné osvobození od soudních poplatků, ale pouze osvobození částečné.

K představě stěžovatele o místně příslušném soudu a námitce stran vydání rozhodnutí místně nepřislušným soudem Nejvyšší správní soud uvádí, že nemá pochybnosti o místní příslušnosti městského soudu k projednání a rozhodnutí věci. Stěžovatel žalobou napadá rozhodnutí předsedy žalované, kterým bylo rozhodnuto o zrušení určení advokáta k poskytnutí právní služby podle § 18 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů. Otázka místní příslušnosti soudů ve správním soudnictví k přezkumu těchto rozhodnutí žalované již byla v minulosti opakovaně řešena tímto soudem, který dospěl k závěru, že místně příslušným je městský soud nikoliv Krajský soud v Brně (srovnej například rozsudek ze dne 5. 1. 2012, č. j. 2 As 141/2011 – 27).

Lze tedy uzavřít, že žádný z kasačních důvodů dle § 103 odst. 1 písm. a) a d) nebyl naplněn. Vzhledem k uvedeným závěrům Nejvyšší správní soud kasační stížnost podle § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl.

O nákladech řízení Nejvyšší správní soud rozhodl podle ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto mu právo na náhradu nákladů nenáleží. Toto právo by náleželo žalované, která však náhradu nákladů nežádala a ze spisu ani nevyplývá, že by jí nějaké náklady vznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. října 2015

Mgr. Radovan
Havelec
předseda senátu